

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ NONE

V. NONE

ਮਹਾਰਾਉ ਸਰਵਣ ਹਟਕਰ
ਫਰਵਰੀ 21, 1995

[ਕੇ. ਰਾਮਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਬੀ.ਐਲ. ਹੰਸਰੀਆ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ—ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਐਕਟ, 1894—ਸੈਕਸ਼ਨ 26(2), 13-ਏ, 23 ਅਤੇ 28—ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ (ਸੇਧ) ਐਕਟ 68 ਦਾ 1984—ਸੈਕਸ਼ਨ 23(1-ਏ) ਅਤੇ 2 ਸੈਕਸ਼ਨ 28—ਬਿਨਾ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਸੇਧ—1984 ਦੇ ਸੇਧ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨਾਮ ਦੀ ਵਧਾਈ—ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।

ਜਵਾਬਦੇਹਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਐਕਟ 1894 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 4(1) ਅਧੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਅਫ਼ਸਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸਨੂੰ 'ਸਿਵਲ ਜੱਜ' ਨੇ ਹਵਾਲੇ 'ਤੇ ਵਧਾਇਆ। 1984 ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ (ਸੇਧ) ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬਦੇਹਿਆਂ ਨੇ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਕੋਲ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੈਲੇਟੀਅਮ, ਵਾਧੂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਵਿਆਜ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹੀ ਦਿੱਤਾ।

ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੇਧ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਕੇਵਲ ਹਵਾਲੇ 'ਤੇ ਹੀ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਇਨਾਮ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਲਿਪਿਕੀ ਗਲਤੀਆਂ ਲਈ ਹੀ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਸੇਧ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਨ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ: 1.1. ਜਿਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਵਾਲੇ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੇਧ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਆਜ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

1.2. ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਕੇਵਲਲਿਖਤੀ ਜਾਂ ਅੰਕੜਾਕ ਗਲਤੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13ਏ ਅਧੀਨ ਜਾਂ 152 ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

1.3. ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 151 ਸੀਪੀਸੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਂਤਰਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ 'ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੋਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 23 ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੈਕਸ਼ਨ 151 ਸੀਪੀਸੀ ਦਾ ਸੱਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੇਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ : ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1800 ਦਾ 1991।

24.4.87 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਐਫ.ਏ. ਨੰਬਰ 169 ਦਾ 1987।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਏ.ਐਸ. ਭਾਸਮੇ।

ਜਵਾਬੀ ਲਈ ਜੀ.ਕੇ. ਬਾਂਸਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ :

ਚੂੰਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਜੀ.ਕੇ. ਬਾਂਸਲ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,

ਇਹ ਅਪੀਲ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬੰਬਈ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 169/87, ਮਿਤੀ 24.4.1987 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਉੱਠੀ ਹੈ। ਲੈਂਡ ਏਕੁਇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਐਕਟ 1894 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, 'ਐਕਟ') ਦੀ ਧਾਰਾ 4(1) ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 13.8.1979 ਨੂੰ ਰਾਜ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਸਮਪੁਰਾ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪਰਕੋਲੇਸ਼ਨ ਟੈਂਕ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੈਂਡ ਏਕੁਇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਨਾਮ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 17.12.1981 ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ। ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਹਵਾਲੇ, ਸਿਵਲ ਜੱਜ, ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਜਲਗਾਂਵ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 25.10.1983 ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਧਾਇਆ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਲੈਂਡ ਏਕੁਇਜ਼ੀਸ਼ਨ (ਸੇਧ) ਐਕਟ 68 ਦਾ 1894 24 ਸਤੰਬਰ, 1984 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸੇਧ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੇਲੇਟੀਅਮ, ਵਾਧੂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਵਿਆਜ ਦੇਣ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 31 ਮਾਰਚ, 1986 ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤਾ :

(i) ਸਾਰੇ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਜੋ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਵੇ, ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਨਾਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਸਪੈਸ਼ਲ ਐਲ.ਏ.ਓ. ਦੁਆਰਾ ਆਕਾਰਿਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਧਾਈ ਗਈ, ਉੱਤੇ 12 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਾਧੂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

(ii) ਯਾਚੀਕਾਰਤਾ ਸਮੁੱਚੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਉੱਤੇ 30% ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਸੇਲੇਟੀਅਮ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਵੀ ਹਨ।

(iii) ਯਾਚੀਕਾਰਤਾ ਐਲ.ਏ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਛੱਡਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ, ਜੋ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਵੇ, 9% ਪ੍ਰਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਬਿਆਜ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਵੀ ਹਨ, ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਯਾਨੀ ਕੁੱਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਪਲੱਸ ਘਟਕ, ਪਲੱਸ ਸੇਲੇਟੀਅਮ ਨੂੰ 30 ਫੀਸਦੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ 15% ਪ੍ਰਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ।

(iv) ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ, ਸੇਲੇਟੀਅਮ, ਬਿਆਜ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦਾਵਿਆਂ ਤੋਂ ਘਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਇਸ ਨਾਲ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ, ਰਾਜ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਤੌਰ ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ।

ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਇਕੋ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ 1984 ਦੇ ਸੇਧ ਐਕਟ 68 ਦੇ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਭਾਮੇ, ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਹਵਾਲੇ ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23(1) ਅਧੀਨ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇਨਾਮ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ 26(2) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਛੇੜ ਕੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਸੇਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਕਲਰਿਕਲ ਜਾਂ ਅੰਕਗਣਿਤੀ ਗਲਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 152 ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13ਏ ਅਧੀਨ ਸੁਧਾਰਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ। ਜਦ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ

ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਐਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੋਧ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸ੍ਰੀ ਜੀ.ਕੇ. ਬਾਂਸਲ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 53 ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 151 ਅਧੀਨ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਸੋਧ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਸੋਧ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਹੁਕਮ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਬਾਂਸਲ ਦੇ ਤਰਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜੋਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉੱਤੇ, ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 19 ਅਤੇ 20 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਪਨਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਢੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਉੱਥੇ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਤੋਂ ਛੇਵੇਂ ਤੱਕ ਦੇ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲਵੇਗੀ। ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1-ਏ), ਜੋ ਕਿ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ :

"(1-ਏ) ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਅਦਾਲਤ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਕਮ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦੇਵੇਗੀ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਬਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 4, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਇਨਾਮ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ, ਜੋ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਵੇ, ਤੱਕ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ।

(2) ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਅਦਾਲਤ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਕਮ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦੇਵੇਗੀ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਉੱਤੇ ਤੀਹ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਹੈ।"

ਧਾਰਾ 28 ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਲਾਉਂਦੀ ਹੈ :

"28. ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਉੱਤੇ ਵਿਆਜ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਜੋ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਰਕਮ ਜੋ ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਨਾਮ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲੈਕਟਰ ਉਸ ਵਾਧੂ ਉੱਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਾਧੂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ ਨੌਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦੇਵੇਗਾ :

ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਨਾਮ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਵਾਧੂ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਵਾਧੂ ਜਾਂ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਪੰਦਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ।"

ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਸ.23 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1-ਏ) ਅਤੇ (2) ਅਧੀਨ ਕਲਪਿਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਰਕਮਾਂ ਸ.23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਘਟਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਨ। ਵਿਆਜ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵੀ ਕੇਵਲ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਵਧਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਪਰਿਣਾਮ ਵਜੋਂ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਵਾਲੇ ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸ. 28 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵਿਆਜ ਦੇਣ ਦੀ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ 9% ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ 15% ਵਿਆਜ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੇ ਫੈਲਾਅ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਕਲਪਿਤ ਹੈ।

ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 26 ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ :

"(1) ਇਸ ਭਾਗ ਅਧੀਨ ਹਰ ਇਨਾਮ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਕਸ਼ਰਿਤ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਸ.23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਲੋਜ਼ ਅਧੀਨ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਏਗਾ, ਅਤੇ ਉਸੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਹੋਰ ਕਲੋਜ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮਾਂ (ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ) ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸਾਏਗਾ, ਨਾਲ ਹੀ ਹਰੇਕ ਕਹੀ ਗਈ ਰਕਮ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸਾਏਗਾ।"

(2) ਹਰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਇਨਾਮ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹਰ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 1908 (1908 ਦਾ 5) ਦੇ ਸ.2, ਕਲੋਜ਼ (2), ਅਤੇ ਸ. 2, ਕਲੋਜ਼ (9), ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸ. 26(2) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਲਿਪਿਕ ਜਾਂ ਅੰਕਗਣਿਤੀ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਸ.13-ਏ ਅਧੀਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਲਪਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਸ.152 ਸੀਪੀਸੀ ਅਧੀਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ.151 ਸੀਪੀਸੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਨੁਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੋਰ, ਚੂੰਕਿ ਸ.23 ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੁਝ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਕਮ ਨੂੰ ਸ.23(1-ਏ) ਅਤੇ 23(2) ਅਧੀਨ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਸ.28 ਅਧੀਨ ਵਿਆਜ ਦਾ ਘਟਕ, ਸ. 151 ਸੀਪੀਸੀ ਦੀ ਬੁਲਾਹਟ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਤੀ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਧ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਵਾਧੂ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਮਨੋਰੱਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਅਪੀਲ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਖਰਚੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਏ.ਜੀ.

ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate